

**İNSAN HAKLARI VE TEMEL ÖZGÜRLÜKLERİN
KORUNMASINA İLİŞKİN SÖZLEŞME'YE EK
16 NO.LU PROTOKOL***

Strazburg, 2 Ekim 2013

*Çeviren: Dr. Ahmet ULUTAŞ***

GİRİŞ

Avrupa Konseyi üye Devletleri ve 4 Kasım 1950 tarihinde Roma’da imzalanmış olan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme’ye (işbu metinde “Sözleşme” olarak anılacaktır) Taraf Devletler, Sözleşme’nin hükümlerini, özellikle de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (işbu belgede “Mahkeme” olarak anılacaktır) kurulmasıyla ilgili madde 19’u göz önünde bulundurarak; Mahkeme’nin yetkisinin istişari görüş beyan edecek şekilde genişletilmesinin Mahkeme ve ulusal makamlar arasındaki etkileşimi daha da artıracığını ve bu sayede Sözleşme’nin subsidiarite ilkesi uyarınca uygulanmasını destekleyeceğini dikkate alarak; Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi tarafından 28 Haziran 2013 tarihinde kabul edilmiş olan 285 sayılı Görüşü göz önünde bulundurarak aşağıdaki şekilde kararlaştırmışlardır:

* Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) 4/11/1950’de imzaya açılmış, 10 onay koşulu-nun yerine getirilmesini müteakip 3/9/1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Çevirisi yapılan AİHS’ye Ek 16 Nolu Protokol ise 02/10/2013 tarihinde imzaya açılmış ve halihazırda 10 ülke tarafından imzalanmasına karşın henüz hiçbir ülke tarafından onaylanmamıştır. Dolayısıyla, yürürlüğe girme koşulu olan 10 onay koşulunun yerine getirilmemesi nedeniyle henüz yürürlüğe girmemiştir. Türkiye tarafından 20/12/2013 tarihinde imzalanan söz konu-su Protokol henüz ülkemizde onaylanmamış ve bu nedenle de Protokole taraf olma süreci tamamlanmamıştır. AİHM reform sürecinin devamı niteliğini taşıyan ve bu bağlamda büyük önemi olan söz konusu Protokol ile esas itibarıyla taraf devletlerin yetkilendirilmiş iç hukuk mahkemelerine Sözleşme’de ya da ilgili Protokollerde tanımlı hak ve özgürlüklerin yorumlanması ya da uygulanmasına yönelik ilkelere kaynaklanan sorunlara ilişkin istişari görüş sorma ve AİHM’ye de sorulan ve kabuledilebilir bulunan hususlarda istişari görüş verme yetkisi ihdas edilmektedir. Bkz. <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=214&CM=8&DF=17/04/2014&CL=ENG>; Erişim: 17/4/2014.

** Ahmet ULUTAŞ, Dr, Başbakanlık KDGM, I.Hukuk Müşaviri.

Madde 1

1. Sözleşme'ye Taraf Devletlerin yüksek mahkemeleri ve divanları, Madde 10 uyarınca, Sözleşme'de ya da ilgili protokollerde tanımlı hak ve özgürlüklerin yorumlanması ya da uygulanmasına yönelik ilkelerden kaynaklanan sorunlara ilişkin istişari görüş beyan etmesi için Mahkeme'den talepte bulunabilir.

2. Talepte bulunan mahkeme ya da divan, yalnızca görülmekte olan bir dava kapsamında istişari görüş talebinde bulunabilir.

3. Talepte bulunan mahkeme ya da divan, talebinin gerekçesini sunacak ve görülmekte olan davanın geçmişiyile ilgili hukuki ve olgusal bilgi verecektir.

Madde 2

1. Büyük Dairenin beş yargıçtan oluşan bir paneli, Madde 1'i göz önünde bulundurarak bir istişari görüş talebinin kabul edilip edilmeyeceğine karar verir. Panel, talebin kabulünün herhangi bir şekilde reddedilmesi durumunda gerekçe sunar.

2. Panelin talebi kabul etmesi durumunda, Büyük Daire istişari görüş beyan eder.

3. Daha önceki paragraflarda belirtildiği gibi, Panel ve Büyük Daire, talepte bulunan mahkemenin ya da divanın ait olduğu Sözleşme'ye Taraf Devlet adına seçilmiş bir hâkimi *-ex officio-* içerir. Şayet seçilmiş bir hâkim yoksa ya da yerini alamayacaksa, Mahkeme Başkanı tarafından Taraf Devletin önceden sunmuş olduğu listeden seçilen bir kişi hâkim sıfatıyla yer alır.

Madde 3

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri ve talepte bulunan mahkemenin ve divanın ait olduğu Taraf Devlet, yazılı yorum sunma ve duruşmada yer alma hakkına sahiptir. Mahkeme Başkanı, adaletin uygun yönetiminin yararı doğrultusunda diğer bir Taraf Devleti veya kişiyi yazılı yorum sunmaya ya da duruşmada yer almaya davet edebilir.

Madde 4

1. İstişari görüşlerin gerekçesi sunulur.

2. İstisari görüşün hâkimlerin tümünün görüşünü tamamen veya kısmen temsil etmemesi halinde, hâkimlerin her biri ayrı görüş bildirme hakkına sahiptir.

3. İstisari görüşler, talepte bulunan mahkemeye veya divana ve mahkemenin ya da divanın ait olduğu Sözleşme'ye Taraf Devlet'e bildirilir.

4. İstisari görüşler yayımlanır.

Madde 5

İstisari görüşler bağlayıcı değildir.

Madde 6

Sözleşme'ye Taraf Devletler arasında işbu Protokol'de yer alan Madde 1 ile 5 arasındaki maddelerin hükümleri, Sözleşme'ye ek maddeler olarak kabul edilir ve Sözleşme'nin tüm hükümleri buna göre uygulanır.

Madde 7

1. İşbu Protokol, Sözleşme'ye Taraf Devletlerin imzalarına açıktır. Bu durum Taraf Devletlerin:

a. Onaylama, tasvip veya kabul bakımından hiçbir kısıtlama olmaksızın atıkları imzanın; ya da

b. Onaylama, tasvip veya kabulü takiben onaylama, tasvip veya kabule bağlı imzanın bağlayıcılığını kabul ettiklerini gösterir.

2. Onaylama, tasvip ve kabul belgeleri, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.

Madde 8

1. İşbu Protokol, Sözleşme'ye Taraf on Devletin Madde 7'nin hükümleri uyarınca Protokol ile bağlı olmayı kabul ettiklerini açıkladıkları tarihten itibaren üç aylık sürenin dolmasını takip eden ayın birinci gününde yürürlüğe girer.

2. Protokol ile bağlı olmayı sonradan kabul eden bir Sözleşme'ye Taraf Devlet için Protokol, Taraf Devletin Madde 7'nin hükümleri uyarınca Protokol ile bağlı olmayı kabul ettiğini açıkladığı tarihten itibaren üç aylık sürenin dolmasını takip eden ayın birinci günü yürürlüğe girer.

Madde 9

Sözleşme Madde 57 uyarınca işbu Protokol'ün hükümlerine çekince konamaz.

Madde 10

Sözleşmeye Taraf Devletlerin her biri, imza sırasında veya onaylama, tasvip ya da kabul belgesini tevdi ederken Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne hitap eden bir deklarasyon aracılığıyla işbu Protokol'deki Madde 1, paragraf 1'in amacına uygun olarak belirlediği mahkemeleri ya da divanları bildirir. Bu deklarasyon, daha sonra aynı usulde değiştirilebilir.

Madde 11

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üye Devletleri ile diğer Sözleşmeye Taraf Devletleri aşağıda yer alan konularla ilgili haberdar eder:

- a. herhangi bir imza;
- b. herhangi bir onaylama, tasvip ya da kabul belgesinin tevdi edilmesi;
- c. işbu Protokol Madde 8 uyarınca yürürlüğe giriş tarihi;
- d. Madde 10 uyarınca yapılan deklarasyon; ve
- e. işbu Protokol'e ilişkin herhangi bir başka işlem, bildirim ya da iletişim.

Aşağıda imzası bulunan, sahip olduğu yetkiyle işbu Protokol'ü imzalamıştır. Strazburg'da (2 Ekim 2013'te) hazırlanan işbu Protokol, her biri orijinal olmak üzere İngilizce ve Fransızca dillerinde ve Avrupa Konseyi arşivlerine tevdi edilen tek nüsha halinde hazırlanmıştır. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üye Devletlerinin ve Sözleşmeye Taraf Devletlerin her birine onaylı kopyaları iletir.